

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ Α. Φ.

Όταν τις πίκρες της Ταράς
διαβάσεις και τὰ πάθη,
λυπήσου μὰ σταλιά.
Μέσα σ'της τόσης δμορφιάς
και χάρις σου τὰ βάρη
δὲν πάει σκληρὴ καρδιά.

Α. Π.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

Ἀγαπητέ μου «Νουμά»,

Πρώτη φορά που τὸ παρατήρησα πὺς πύθανε ὁ Βερναρδάκης εἶταν ἀπὸ τὸ «Νουμά». Διάβασα ἐκεῖ καὶ τὴν εἶδηση, καὶ τάρβρο τοῦ Παλαμά τὸ στοχαστικὸ, τὸ βαθιόκριτο, καθὼς πάντα.

Λυπήθηκα ὅσο γίνεται σὰν τόμαθα. Ἀπὸ τὸ νοῦ δὲν μου ἐβγαίνει μέρες πολλές. Ἴσως ἐπειδὴ εἶταν κ' οἰκογενειακός, καὶ προσωπικός μου φίλος. Ἴσως ἐπειδὴ ἔτυχε ἀφορμὴ νὰ κατεβῶ μέσα στὴν ψυχὴ του ὄχι ἀπὸ τὰ ἔργα του, μὰ ἀπὸ τὰ λόγια του καὶ ἀπὸ τὴν καθαυτὴ ζωὴ του. Συλλογιόμουν κιόλας πὺς χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, κάτι σὰ νὰ μᾶς προφήτευε ὁ Βερναρδάκης ὅταν ἐπλεχνε τὰ θάνατα ἐκεῖνα ἐγκώμιά του γιὰ τὴ δημοτικὴ τῆς «Βοσκοπούλας». Μᾶς ἀποκέρυξε ὕστερα καὶ μᾶς ἀφῆκε τί ἔχει νὰ κάμῃ; Τὴν ἀλήθεια τὴν εἶδε, καὶ τὴ εἶπε. Αὐτὸ νὰ βλέπουμε.

Εἶπα λοιπὸν τότες, — Ἡ δάφνη τοῦ «Νουμά» ὠραία καὶ πρεπούμενη. Νὰ δοῦμε τώρα καὶ τίς ἄλλες ἐφημερίδες, τί λένε, πὺς εἶτανε δὰ τὸ κάτω κάτω καὶ Προφήτης τους, τέλος πάντων ἀπὸ τοὺς λίγους, ἴσως ὁ μόνος πὺς κάτι ἔγραψε στὴν καθαρεύουσα πὺς μπορεῖ νὰ κοιταχτῇ, νὰ ξεταστῇ, καὶ νὰ βαλθῇ σὲ τιμητικὴ θέση, μετὰ πενήντα ἔς πῶμε χρόνια.

Κοίταξε ὅμως ἀτυχία. Ἡ ἐφημερίδα πὺς λαβαίνω (ἀδιάφορο τὸν ἐμά τῆς ἀπὸ τίς καλὲς εἶναι) πῆρε ταξίδι καὶ πῆγε στὴν ἄλλη ἀκρὴ τοῦ κόσμου! Λάθος ἔγινε, τί ἔγινε δὲν ξέρω, μὰ μόλις αὐτὴ τὴ βδομὴ τὴν ἔλαβα! Φαντάζεσαι τὴν ἀνυπομονησίαν μου, καὶ τὴν περιέργειάν μου σὰν τὴν ἀνοιξάν. Ἄξαφνα, τί νὰ δῶ! Μερικὰ λογάκια μὲ μεγάλο τύπο, μιὰ ἀλλοίμονη καὶ ἀρωστικὴ βιογραφίτσα, μὲ ψιλὰ γράμματα αὐτῆ, ἔπειτα, στὸ κατοπινὸ τὸ

φύλλο, ἄλλο ἓνα παραγράφικι μ' ἓνα χωρατὸ, καὶ τέλειωσε!

Δὲν τὴν ξέσκισα τὴν ἐφημερίδα, μήτε τὴν πέταξα· τὴν ἀπόθεσα στὸ τραπέζι καὶ τὴν κοίταξα συλλογιόμενος· τὴν ἐλυπόμουν.

Μὲ τέτοια λύπη καὶ μὲ τέτοια ἀηδία στὴν ψυχὴ μου, τῆς εἶπα τότες αὐτὰ περίπου τὰ λόγια·

«Μωρὲ καημένο φύλλο, ἴσὺ πὺς σὰν ξεψυχοῦσε τίς προάλλες ἓνας Σαράφης, γέμιζες τίς στήλες σου μέρα πᾶς στὴ μέρα φλυαρίες, φῆμες, φωνές, τσιριχτὰ μυρολόγια καὶ δάκρυα, ἔπειτα ἀνέγδοτα τῆς ζωῆς του, μόνες τοῦ χαρακτήρα του, δείγματα τοῦ μεγάλου του νοῦ, πόλλες γὰρ καὶ ἀπέθανε κάποιος Ἑρακλῆς ἢ Θησείας, κάποιος Κανάρης ἢ Κολοκοτρώνης, — δὲν εἶναι ντροπῆς νὰ βουβαίνεσαι ἔτσι ἐκεῖ πὺς μποροῦσες κάτι νὰ πῆς, κάτι νὰ τσαμπουνίσῃς μὲ τὸ δίκιο σου, πὺς ἔχασες τέτοιον ἄνθρωπο, καὶ μάλιστα ἄνθρωπο πὺς ὅσο ζοῦσε δὲν τὸν τίμησε ἢ παινεμένη σου πατρίδα καθὼς τοῦ ἔζητε, παρὰ τὸν ἐδίωξε καὶ τὸν περιφρόνησε γιὰ νὰ κάμῃ τὸ χατίρι τῶν ἐχτρῶν του, πὺς εἶταν πολλοί, καὶ αὐτὸς ἓνας;

Ἐσὺ, πὺς ξέρεις καὶ βρίζεις, τόσο ὁμορφα τοὺς δημοσιολογίας, πὺς εἶναι οἱ ἐπαινοὶ σου καὶ τὰ ἐγκώμιά σου τώρα πὺς ἀπέθανε τὸν καὶ μονάχου Σαφίτη; Πὺς εἶναι οἱ βιογραφίες, οἱ λόγοι, τὰ στεφάνια, οἱ δάφνες καὶ τὰ μακράντα, πὺς τὰ χιλιά του ἀνέγδοτα καὶ τὰ μέτρητα χαρακτηριστικὰ του, τέλος πὺς εἶναι ἡ περιγραφή τοῦ θανάτου καὶ τῆς κηδείας του, ποῖος πῆγε στὸ νησί του νὰ τάκοῦσῃ καὶ νὰ τὰ γράψῃ, ποῖος θὰ μᾶς πῆ ποῖα εἶταν ἡ στερνή του λέξη, τοῦ ἐξόριστου ἐκείνου πὺς ὅσο τὴν ἀγαποῦσε τὴν Ἑλλάδα, ἄλλο τόσο τὴ λυπότανε, καθὼς ἐγὼ τώρα κάθουμαι καὶ σὲ λυποῦμαι ἔσένα;

Νὰ τοῦ φέρθησαν ἄραγε οἱ συναδελφεὲς σου κληλίτερα; Ἴσως! Νὰ τοῦ κάμουν ὅμως ὅσες τιμὲς γυνήκανε γιὰ τὸν καλὸ καὶ ἄξιο ἐκεῖνο Σαράφη, αὐτὸ σὰ δύσκολο νὰ τὸ πιστέψω».

Ἐλπίζω, ἀγαπητέ μου «Νουμά», κανένας ἀπὸ τοὺς δικούς σου ἐκεῖ στὴ Λέσβο νὰ γράψῃ καὶ νὰ πῆ τὰ καθέκαστα μέσα στὶς στήλες σου, νὰ μάθουμε τοῦλάχιστο καὶ πὺς βρισκετὲ ὁ τάφος του, στὴ Μιτυλήνη, ἢ στὴν Ἀγία Μαρίνα, καὶ ἂν τοῦ γίγεται ἐκεῖ κανένα μνημεῖο, καὶ ποῖος φροντίζει.

Πάντα δικός σου.

Α. Ε.

ΑΠΟ ΤΟ «ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ»

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ

Μέσ' σ' τις παινεμένες χώρες, Χώρα
παινεμένη, θάρθη κ' ἡ ὄρα,
καὶ θὰ πέσης, καὶ ἀπὸ σὲν' ἀπάνου ἢ Φήμη
τὸ στεγνὸ τὸ σάλπισμά της θὰ σαλπῆση
σὲ βορρῖα καὶ ἀνατολή, νοτιὰ καὶ δύση.
Πάει τὸ ψῆλος σου, τὸ χίσιμα σου συντριμμι.
Θάρθη κ' ἡ ὄρα· ἔσένα εἶταν ὁ δρόμος
σὲ βορρῖα καὶ ἀνατολή, νοτιὰ καὶ δύση,
σὰν τὸ δρόμο τοῦ ἡλιου· γέροντες ὅμως
τὸ πρῶτ' γιὰ σὲ δὲ θὰ γυρίσῃ.

Καὶ θὰ σβύσῃς καθὼς σβύνοννε λιβάδια
ἀπὸ μᾶϊσες φυτρωμένα μὲ γητείες·
πὺς ἀλαφρὰ τοῦ περασμοῦ σου τὰ σημάδια
καὶ ἀπὸ τίς δροσοσταλαματιές·
θὰ σὲ κλαῖν' τὰ κλαυποπούλια σ' ἀχνὰ βράδια
καὶ σ' ἀ μνήματα κλωνόγυριτες λιές.

Καὶ τὴν ἐκοβε τοῦ ὀχιροῦ σου τὴν ὀρμὴ
τῆς χυτῆς σου τῆς φωτιᾶς τὸ θάμα·
καὶ σὺ κάσιτρο σου σπρωγμέν' ἢ Ἀνατολή
λυσοσμάνας μὲ τὴ δύση ἀντάμα.

Καὶ κρατοῦσες τῶν ἀρμάτων τὴν πλημμύρα,
καὶ ὀρθὸς καὶ ἀσειστός τῆς δυνάμεις σου ὁ κάβος·
λιγισμένοι ὀμπρός σου
νὰ καὶ ὁ Τούρκος, καὶ καὶ ὁ Φράγκος, καὶ καὶ ὁ Σλάβος·
Στὴ χυτῆ σου τὴ φωτιᾶ, ὦ! τί μοῖρα!
καυροὺς κ' αἰῶνες ἔκαιες τὸν ὀχιρό σου
σὴ χυτῆ σου τὴ φωτιᾶ, ὦ! τί μοῖρα!
μόνη σου θὰ πέσης νὰ κάψῃ,
τρισαπειλιόμενη τῆς ζωῆς.

Καὶ χορὸ τριγύρω σου θὰ στήσουν
μὲ βιολιά καὶ μὲ ζουρνάδες
γύφτοι, ὀβραῖοι, ὀράπηδες, πασάδες,
καὶ τὰ γόνατα οἱ τρανοὶ σου θὰ λυγίσουν,
καὶ θὰ γίνουν τῶν ραγιαδῶν οἱ ραγιαδες
καὶ τὰ γόρια σου τῶν θὰ τὰ μολέσουν
μὲ τὰγκάλιασμα τους οἱ σουλιῶνοι,
καὶ τὰ λειψανά σου θὰ σ' τὰ κλέψουν
οἱ ζητιᾶνοι.

Χώρα τρισατάρατη, ἀπ' τὰ ὄρη
σὲ ποῖα βύθη, χώρα ἀμαρτωλῆ!

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'.

Ζωή.

Ἡ Κατινούλα σημειωματάρικα δὲν κρατοῦσε, καὶ νὰ πῶμε τὴν ἀλήθεια, ὅταν ἐκλείσει τὰ μάτια της καὶ ἀφῆτὴ ἐκεῖνη τὴ νύχτα, δὲ συλλογίστηκε τὴν Κυρία, τὰ γυρολόγια τῆς συλλογίστηκε, τὴ Μοιρίτα. Ἐβλεπε ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα τὸ ψιλόλεφκο πὺς κάνανε τὰ σφαλοχτὰ βλέφαρά της, ἔβλεπε τῆς μικρῆς τῶρα, τὸ ἔξυπνο, τὸ ζωντανὸ προσωπάκι, τὸ στόμα της τὸ ζουγραφιστὸ πὺς ἔφερε πάντα νὰ βρῇ τὰ κατάλληλα τὰ λόγια, τὸ χερουλάκι της πὺς τῆς χάδεψε τὰ μάγουλα τὰ χλωμά, καὶ ἀποκοιμήθηκε ἡ Κατινούλα σὰ νὰ τῆς χαμογελοῦσε τὴν ἴδια στιγμὴ κανένας ἄγγελος τῆς ζωῆς.

Ἐύπνησε πρῶτ' πρῶτ', ἀναπαμμένη καὶ ἀνήσυχη μὴ·

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὲ 228 φύλλο.

πὺς δὲ γίνῃ τὸ χειρουργεῖο. Ὁ Ἀντρέας νόμιζε πὺς δὲ θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ ζαιτίας τῆς κούρασης τῆς ψευδῆς. Σηκώθηκε στὶς ἔξη, ντύθηκε, τᾶβαλε ὅλα σὲ τάξη στὴν κάμερὴ του· ἡ ὄρα ἐφτά, παρουσιάστηκε στὴν κλινικὴ. Δὲν τὸν πρόσμενε, ὅσο καὶ ἂν τὸν ἔλπιζε, ἡ Κατινούλα. Καταχάρθηκε, πῆρε κουράγιο. Ἦρθε καὶ ὁ κ. Σεβιλᾶς. Ὁ Ἀντρέας τοῦ δηγήθηκε τὰ καθέκαστα τοῦ ταξιδιοῦ, καὶ προσπαθῆσε θάρρῶ νὰ τὸν καταπειθῇ πὺς ἴσως πὺς φρόνιμο νὰναβάλουν τὸ χειρουργεῖο ὡς τὴν ἀβριανή.

Μὰ ὁ κ. Σεβιλᾶς κοίταξε τὴν ἄρρωστη, παρατήρησε ἀμέσως κάποια παράξενη πρόθυμη σπῖθα πὺς γυάλιζε στὰ μάτια της, καὶ ἀποκρίθηκε τοῦ Ἀντρέα μὲ τὴ χοντρή του τὴ φωνή·

— «Τί μοῦ λῖτε; Κάματε τόσο ταξίδι. Τώρα μᾶς ἀπόμεινε μόνο ἓνα πάτωμα νὰνεβούμε, καὶ θὰ καθήσουμε σ' ἀνάμει μᾶς;»

Δηλαδή, ἓνα πάτωμα πὺς ἀπάνω εἶταν ἡ σάλα τῆς χειρουργικῆς, καὶ ἀπὸ ἐνοῦσε. Ζύγανε λοιπὸν ἡ ὄρα ἢ τραγικὴ, Ὁ δούλος, ὁ Γιάννος, κ' ἓνας βοηθὸς τοῦ φέρανε τὴν ἴδια τὴν πολθρονίσσα πὺς τὴν κουβάλησε καὶ χτές. Ἡ Κατινούλα συγυρίστηκε μοναχὴ τῆς στὴν πολθρονίσσα, μ' ἓνα σάλι στὰ γόνατα πὺς τῆς ἔδωκε ἡ νοσοκόμα, καὶ τοὺς εἶπε :

— «Πάμε πιά!»

Γελοῦσε. Σάστιζε καὶ ὁ Σεβιλᾶς μὲ τὸ θάρρος τῆς τὸ ἀπλὸ καὶ ἀπροσποίητο. Τὴν ἀκολούθησε ὁ Ἀντρέας ὡς τὴν πόρτα τῆς σάλας. Ἀκόμη γελοῦσε. Γύρισε τὸ κεφάλι της, προτοῦ μπῆ μέσα, νὰ τοῦ δείξῃ τὸ ἔφτυμο πρὸσωπὸ τῆς. Καὶ ἄμα μπῆκε·

— «Μὰ τί ζῆστη πὺς εἶναι δῶ!»

Καὶ τόντις, εἶτανε ἕδω, ἀναγκαῖο γιὰ κάθε χειρουργεῖο.

Ἐπειτα, ἔβριξε γύρω της μιὰ ματιᾶ, τὰ τήραξε ὅλα ἓνα ἓνα, τῆς ἔρεσαν πολλὴ, θάμαζε τὴν πάστρα.

— «Λαμπρὸ πρᾶμα τέτοια σάλα. Τὰ συχαρίκια μου, γιατρί!»

Ὅταν ὅμως τὴν ἐαπλώσανε ἀπάνω στὸ σανιδά-
τράπεζο μὲ τὸ μουσαμά·

— «Περίφημη σάλα, λῖτε, μόνο πὺς τὸ κρεβ-
θᾶτι σας τὸ παρᾶκαμε στὴ σκληράδα. Ἐπρεπε νὰ-
καὶ πὺς μαλακῶ».

Ἀπορούσανε οἱ νοσοκόμας κ' οἱ δύο γιατροί, ὁ Σεβιλᾶς καὶ ὁ Μαλαμῆς. Κουβεντιάζανε, χωρατέδα-
νε μᾶζι τῆς, μάλιστα ὁ Σεβιλᾶς, ἐνῶ σίμωνε στὴ
μῦτη καὶ τὰ μυτόφυλλά της ὁ Μαλαμῆς τὸ χλωρο-
φόρμι, νὰ τὴν ἀποκοιμίσῃ. Ἀρχίζανε τὰ βλέφαρα
νὰ βασιλεύουνε κ' ἡ γλώσσα νὰργκοκουνιέται. Ὄστω.

Και κανένας να σου δώση δε θα σκύψη
του θανάτου το στερνό φίλι.

Και το πέσμι σου θα βροντήξη
κ' ένα μυρολόι σου θα ούρλιάση,
και το μυρολόι σου θα το πνίξη
από πάνω σου ἀλαλάζοντας μιὰ πλάση.
Μιά καινούρια πλάση, μιὰ γεννήτρα
θα φουντώση απ' τὰ χαλάσματά σου,
κάθε δύναμης και χίους σου ἀπαρητέρα,
διακαλήτρα μοναχά της ἀσημιῆς σου.
Πλάση ἀταίριαστη μ' ἐσέ και ξένη,
κι ἄς τὴν ἔχεις μετὰ τὸ γάλα σου ποίσει·
τὴν παιδαίει τὴ στέφρα γῆ σου και διαβαίνει,
κ' ὅπου πάτησε ἀναβρῦζει και μιὰ βρῦση.

Κ' ἡ Ψυχὴ σου, ὦ Πολιτεία
κολασμένη ἀπὸ τὴν ἀμαρτία,
νεκρὴ ἀφίνοντας ἐσένα
θα πλανιέται κυνηγώντας ἄλλη γένη.
Σάμπως νὰ εἶναι πουλημένη σὲ δαιμόνους,
θα σαράζει και θα πλέη μετὰ σὲ σκοτάδια,
και ἴσκιος θα εἶναι μέσα σιῶδεια,
μέσ' σὴν ἄβυσσο μιὰ βάρκα·
κι ὁ ἴσκιος ἕτερον θα παίρη οὐρα
κ' ἡ βάρκα ἕτερον θα φάνη
σὲ ξεσκέπαστο ἀνεμόδαρο λιμάνι.
Και θα ζῆς ξανά σὲ τὸν καιρὸν και τοὺς χρόνους
και σὲ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν
και σὲ τὸν κύκλον τῶν αἰώνων
θα μανρολογῆς, τῶν ξεπεσμῶν
ὦ Ψυχὴ και τῶν ἀδόξαστων ἀγώνων.
Κ' ἡ Ψυχὴ σου, Πολιτεία καταραμένη,
δὲ θα βρῆ νάναπαιτῆ·
τοῦ Κακοῦ τὴ σκάλα ἀπὸ σκαλλί
σὲ σκαλλί θα τῆνε κατεβαίνῃ,
κι ὅπου πᾶν κι ὅπου σταθῆ,
σὲ κορμὶ χειρότερο θα μπαίνῃ.

Και θάμῃ μιὰ μέρα, μαύρη μέρα!
Και ἡ ψυχὴ σου, ὦ Πολιτεία,
θα κατασταλάξῃ πέρα, πέρα
σὴν καμαρωμένη Γῆ,
στοῦ ἡλίου τὴ χαρὰ, σιῶδρὴ τὸν ἄερα.
Και σὲ φῶς θα βγῆ,
και ξαφνίζοντας τὸν ἥλιο,
σὰ θρεμμένο ἀπ' τὸ δικό σου αἷμα
ἕνα γέλιο, ἕνα παρίλλαμμα, ἕνα γέμισμα,
ἕνα κῆμα, ἕνα ΒΑΣΙΛΕΙΟ.

Ὁ δικέφαλος αἰτός σου νά! μακριὰ
μακριὰ πέταξε μετὰ τῆς και μετὰ τῆς,
και θα ἰσκιώσουν τὰ τετράπλευρα φτερά
λαοῦ; ἄλλους, κορφὸς ἄλλης, ἄλλα πλάγια.
Πρὸς τὴ Δύση και πρὸς τὸ Βορρῖα
τὴν κορώνη φέρνει, και κρατᾷ
— και τὰ νύχια του εἰν' ἀρπάγῃ —
και τὴ δόξα και τὴ δύναμη κρατᾷ·
και τὸ γέλιο, και τὸ φέμα τὸ Βασίλειο
ποῦ γεννήθηκε ἀπὸ σένα μέσ' σὸν ἥλιο,
κοίτα, Θεέ! θα σέρνεται μπροστά
σὲ μπαλασαμωμένη κουκουβάγια.
Μ' ὄλα σου θα ζῆ τὰ χαμηλά,
μετὰ καμιά σου δὲ θα ζῆ μεγαλοσύνη,
κ' οἱ προσφῆτες ποῦ θα προσκυνᾷ,
νᾶνοι και ἀρλεῖνοι.
Και σοφοὶ του και κριτάδες
τοῦ ἄδειου λόγου οἱ τροπαιοῦχοι,
και διαφετευτιάδες
κυβερνήτες του οἱ εὐνοῦχοι.

Και θα φύγῃς κι ἀπ' τὸ σάπιο τὸ κορμὶ,
ὦ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κῆμα,
και δὲ θᾶβρη τὸ κορμὶ μιὰ σπιθαμὴ
μέσ' σὴ γῆ γιὰ νὰ τὴν κάμῃ μνήμα,
κι ἄθαφιο θα μείνῃ τὸ ψοφῆμα,
νά τὸ φάνῃ τὰ σκυλλιά και τὰ ἐρπετά
κι ὁ Καιρὸς μέσα σὲ τὸν γύρου του τὴ μνήμη
κάποιου σκέλεθρου πανάθλιου θα βασιῆ.

Ὅσο νὰ σὲ λυπηθῆ
τῆς ἀγάπης ὁ Θεός,
και νὰ ξημερώσῃ μιὰν ἀγῆ,
και νὰ σὲ καλέσῃ ὁ λυτρωμός,
ὦ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κῆμα!
Και θάκούσῃς τὴ φωνὴ τοῦ λυτρωτῆ,
θα γδυθῆς τῆς ἀμαρτίας τὸ νύμα,
και ξανά κυβερνημένη κι ἀλαφρὴ
θα σαλέψῃς σὲν τὴ χλόη, σὲν τὸ πουλί,
σὲν τὸν κόρφο τὸ γυναικίνο, σὲν τὸ κῆμα,
και μὴν ἔχοντας πὶδ κάτου ἄλλο σκαλλί
νὰ κατρακυλήσῃς πὶδ βαθιά
στοῦ Κακοῦ τὴ σκάλα, —
γιὰ τᾶνέβασμα ξανά ποῦ σὲ καλεῖ
θα αἰστανθῆς νὰ σοῦ φουρτώσουν, ὦ χαρά!
τὰ φτερά,
τὰ φτερά τὰ πρωτῖνά σου τὰ μεγάλα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΣΚΛΗΡΑΙΝΑ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ στοῦ περασμένου φύλλου)

Γ.

Ἡ βασιλικὴ συνοδεία κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ
Χρυσοτρίκλινο και τὸν Τριπέτανα εἶχε φτάσει στοῦ
Λαυσιακὸ Τρίκλινο. Δεξιά κι ἀριστερὰ στοῦ μακρουλοῦ
Τρίκλινο εἶταν ἀραδιασμένοι στρατηγοὶ και πατρί-
κιοι ντυμένοι γιορτινὰ σαγιά και κάτασπρες δαλμα-
τικές. Οἱ κουβικουλαριοὶ ἀκολουθοῦσαν τὸν αὐτοκρά-
τορα. Κ' ἔβλεπε κανεὶς μαζωμένα ἐκεῖ τὰ πὶδ ἄλ-
λόκοτα πρόσωπα. Φυσιονομίες βυζαντινὲς μετὰ τῆς
μεγάλα και στενὰ μάγουλα και φῖνα στόματα ποῦ
κρυφογελοῦσαν ἀσάλευτα σκεδὸν ἢ ξεσούρονταν ἀμί-
λητα μετὰ σφιχτὴ ταπεινώση. Κι ἀνάμεσα στοῦ λαμ-
προστόλιστο πλῆθος ξεχώριζε ἢ πυργωτὴ κορμωστα-
σιὰ τῶν Ἀρμένιδων και τῶν Ἰβήρων, τὰ κοκκινό-
ξανθα κεφάλια τῶν Νορμανῶν ἀρχηγῶν, οἱ σκουρές
μορφὲς τῶν ἀρχόντων τῆς Βουργαρίας ἢ τῶν Ἀρά-
βων τῆς Ἀλέπας. Ὁ καθένας μετὰ τὴ στολή και τ'
ἄρματα τῆς φυλῆς του.

Περνώντας ἕστερα σὸν Τρίκλινο τοῦ Ἰουστινια-
νοῦ ὁ Μονομάχος στικμάτησε στοῦ πρῶτο τ' Ὀμφά-
λιο — στρογγυλὴ μαρμαρινὴ πλάκα ποῦ φεγγερὸ-
λκμπε σὴ μέση τῆς σάλας. Ἡ κουρασμένη του ὀ-
ψη μαρτυροῦσε ἀνήσυχη στενωχώρα. Τὸ μέτωπό του
ἔσκυψε καταχνιασμένο κάτω ἀπὸ τὴν πετραδοστό-
λιστη κορώνη· τ' ἄσπρο διδητήσιο και τὸ τζιτζάκι
ποῦ φοροῦσε δὲν εἶχανε σήμερα τὴ χάρη ποῦ θάμ-
πωνε ἄλλοτε τῶ γυναικῶ τὰ μάτια. Κοντὰ του
παρκατέκονταν ἢ Σκλήραινα μετὰ φορεσιὰ πασκαλιὰ
σπαρμένη μαργαριταρένια ἀγορροδα. Μαζί τῆς ἐρ-
χόντανε κ' οἱ δυὸ Ἀγγούστες ἀδελφεοί.

Μετὰ τὴν ἀγέρηνη κείνη ἀδιαφορία τῆς ζωντανῆς
χαρᾶς ποῦ μᾶς σηκώνει κάποτε παράλογα κι ἀσυ-
νάτητα ἢ Σκλήραινα θεωροῦσε τριγύρω τὰ χρυσό-
βαθα μωσαϊκὰ τῶν τοίχων. Οὔτε εἶδε κανεὶς τοὺς με-
γαλοσιάνους ποῦ μετὰ τὴ σειρά προσκυνούσανε τὸ Μο-
νομάχο μπροστὰ στ' Ὀμφάλιο. Οὔτε ἄκουε τὰ μουρ-
μουρίσματα ποῦ κοχέυανε σὸν αὐλικῶν τὰ στόμα-
τα γιὰ κείνη. Πρῶτη φορὰ στοῦ Παλάτι νὰ παρου-
σιαστῆ σὲ πῖσημα τελετὴ ἢ ἀγαπητικὴ μαζὶ μετὰ
τῆς νόμιμες βασιλισσες. Τὸ σκάνταλο συντάραξε ἢ-
λάκρη τὴν ἱεραρχικὴ ψυχὴ τοῦ Βυζαντίου. Κρυφὸς
θυμὸς ἀντάρεψε τὰ φρύδια τῶ γερόντων κ' οἱ ζωστὲς

σο βρῆκε ἀκόμη δύναμη ἀρκετὴ νὰ παρακαλέσῃ
τὸν κ. Σεβιλιά.

— Τὸ νεφρὶ μου, γιατρέ, νὰ μὲ μὴ τάφῃσετε,
νὰ τὸ βγάλετε... πικρακάτω... »

Τέτοια τὰ στερεὰ τῆς τὰ λόγια κ' ἔπεσε δι-
χως κίστηση. Πῆρε τὰ ἐργαλεῖα του ὁ κ. Σεβιλιάς
και σκαρῶς, ἀμίλητος, ψυχρὴ, κριτικὴ και χέρι, κα-
ταπιᾶστηκε τὸ κόψιμο.

Βᾶσταζε μιὰμισθὴ ὥρα.

Ὁ Ἀντρέας κάτω, σ' ἕνα καμαράκι ποῦ τὸν
ᾤδηγήσανε, δούλεβε. Διῶρθωνε τὸ δέκατο ἔβδομο
τυπογραφικὸ φύλλο ἐνὸς μεγάλου τοῦ βιβλίου. Ὁ
νοῦς του ἄλλοῦ. Στὴ σάλα. Στὴν Κατινούλα. Στὴν
Ὀλία. Μὰ δούλεβε, δούλεβε ἄλλοι. Συγκέντρωνε
τὰ μυζὰ του, πρόσχε σὲ κάθε ψηφί, και συνάμα
σὲ κάθε κρότο ποῦ ἀκούγοντανε στοῦ σπιτί. Ὅσο τέν-
τωνε τὰ νέβρα του περισσότερο σὴ μελέτη, τόσο πε-
ρισσότερο θάρρος τοῦ ἐρχότανε. Ἡ θέληση τοῦ ἔδινε
δύναμη κ' ἡ δύναμη θέληση, ἀπὸ τὸ συναίσθημά
του πὸς ἐνεργούσε, πὸς φερότανε σὲν ἄντρας. Κά-
ποτε ἀπόθετε τὴ διῶρθωση στοῦ τραπέζι, ἀκούου-
ποῦσε τὴν πέννα στοῦ καλαμαρί, συλλογιότανε μιὰ
στιγμὴ, κι ἀνέβαινε, νὰ μάθῃ. Ἀνέθηκε μιὰ δυὸ
φορὲς μόνο. Τοῦ φαινότανε πὸς τάποτέλεσμα πὶδ σί-

γοῦρο, ἂν εἶδεινε πὶδ σίγοῦρος ὁ ἴδιος.

Ἀξάφια χτύπησε τὸ ἡλεχτρικὸ τὸ κουδούνι, μετὰ
διᾶρκεια. Δηλαδή τέλειωσε τὸ χειρουργεῖο. Ἡ
κλινικὴ ἔνω κάτω. Θόρυθος σὲ τὰ σκάλες. Πετᾶχτη-
κε. Ἡ Κατινούλα κατεδασμένη κιάλας σὴν κάμερη
τῆς ἀπὸ τὴ σάλα.

Ἡ Κατινούλα ζοῦσε.

Ζοῦσε. Μὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ξέρῃς, γιὰ νὰ τὸ κατα-
λάβῃς. Κάτκαρη. Ἐκπλωμένη στοῦ κρεβάτι σὰ νὰ
τῆς ἔφυγε ἢ ψυχὴ. Καὶ κοιμισμένη ἀκόμη. Τὰ βλέ-
φάρὰ τῆς — ἄχ! τὸ θέαμα τὸ τρομαχτικὸ! — μισο-
σφαλιγμένα πρὸς τὰ κάτω, κι ἀπὸ τὰ ματόφυλλα
ξεδιᾶκρινες λίγη θολούτοινη λερωσιὰ και σὴν μέση
κάτι μᾶθρο στρογγυλωτὸ, σὲν ἀποσπῆσιμένο, σὲν ξε-
θωριασμένο, σὲν ἄφεργο, σὰ βουβὸ! Ἐΐτανε τὸ χλα-
ροφῶρι ποῦ δὲν ἔπαβε ἢ νύκρη του. Καὶ τὸ φῶς
τῆς μέρας, ποῦ τῆς ἔνοιγε τὰ μάτια μιὰ σκαλιὰ,
τὰ θάμπωνε ἀντάμα και δὲν τᾶφινε νᾶνοῖζονε ὀ-
λότεια.

Ἡ ἀνάσα μετὰ ρυθμὸ ἔβγαινε ἀπὸ τὰ χεῖλια ποῦ
σὴν ἴσια μεγάλῃ τους χαρκαμάδα δειχνανε και τῆς
δυὸ δοντοσειρῆς. Τὴν κοίταζε ὁ Ἀντρέας, και σιγὰ
σιγὰ, σὰ νὰ ψιθύριζε καμιά προσεφῆ, ψιθύρισε μετὰ
πόνου και μετὰ καρδιὰ τοὺς στίχους τοῦ ποιητῆ του.

Ἦπν' ὀδύνας ἀδαῆς, Ἦπνε δ' ἀλγίων,
εὐαῖς ἡμῖν ἔλθοις,
εὐαῖων, ὠναξ . . .

Ἐνοιῶθε τῶρα τὴ σημασία τοῦ ὕπνου γιὰ τοὺς
ἀρρώστους. Ἐβλεπε κιάλας πὸς τὴν ἀποκοιμῆσε ἢ
ζῆστη. Κι ἀπόσωσε μετὰ τὸ νοῦ του.

Ἰμμοσι δ' ἀντέχαις
τᾶν δ' αἰγίλαν, ἢ τέτατχι τανῶν . . .

Βᾶστα, ὕπνε, σὲ τὰ ματια τῆς μπροστὰ τὴ λά-
ψη σου ἀφτὴ ποῦ παντοῦ περεχύνεται . . . ἐκεῖνο
δηλαδή ποῦ πκρατηροῦσε τῶρα και σὴν Κατινούλα.

Πῆγε ἀπάνω σὴ σάλα τῆς χειρουργικῆς. Φαί-
νεται πὸς ὁ κ. Σεβιλιάς εἶχε κατορθώσει ἀριστούρ-
γημα. Ὁ κ. Μαλαμὲς ἀκόμη τὸνε συχαίροτανε και
θαμάζανε οἱ νοσοκόμες. Εἶδε ὁ Ἀντρέας και τὸ νε-
φρὶ τὸ βγαλμένο. Πὸς νὰ μὴν τῆς βγάλουσε τέτοιο
σύντροφο; Πρησιμένο παντοῦ μεριά, φούσκες φού-
σκες, κι ἄμα τῆς ζουλοῦσε ἢ τῆς τρυπούσε, μετὰ
τὸ βελόνι, ἔβρεγε τὸ ἔμπυο. Κράτησε τὸ νεφρὶ ὁ κ. Σε-
βιλιάς, νὰ τοῦ κάμῃ ἀνάλυση ἕνας συνάδερφος τοῦ
Μπ. . . , ἱστολόγος, νὰ μάθουσε ἂν εἶναι τόντις τί-
ποτις φυματίωση σὴ μέση. Ὁ Σεβιλιάς ἄλλαξε
βούχα κ' ἔπλυνε τὰ χεῖρια του, ἤσυχος, ἀφρόντι-
στος, σὲν τὸν ἄξιο ἐργάτη ποῦ δούλεψε γερὰ και

πατρικές κ' οι κορδωμένες μκγίστρισες είχαν ένα ξυνοχαμόγελο στα χείλια.

Η Σκλήραινα δὲν τοὺς ἀγροικοῦσε ὅμως. Ἐνοιωθε τὸ αἷμα τῆς νὰ σφυροκοπᾷ μὲ λυρική γοργάδα κ' ἕνα τραγούδι σὰν τζιτζίκων ἠλιομεθυσιμένων ἀριολαλοῦσε μέσα τῆς. Μὰ καθὼς ἡ μεγάλη συνοδεία ξεκίνησε πάλι πρὸς τὰ Σκύλα ὅπου τῆν περιμεναν οἱ Μαντατόροι κ' οἱ Ἀσηκριτῆδες, εἶδε ἀνάμεσα τους τὸν Ψελλὸ καὶ τὸν ἄκουσε πού μισόφωνα ξεστήθιζε τοὺς στίχους τοῦ Ὀμήρου :

«οὐ νέμειν Τρῶας καὶ ἰκνήμειδας Ἀχαιοὺς εἰποιῆδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν».

Μ' ἀλαφρότατο κίνημα τοῦ κεφαλοῦ ἡ Σκλήραινα τοῦ εἶδει πὼς κατάλαβε τὴν παραβολή.

Ἀπὸ τὴ μεγαλόπρεπη πόρτα τῶ Σκύλα βγήκανε στὸν ἀνοιχτόφαρδο Αἰγυοσταίωνα. Εἶχε ψυχάλισαι τὴ νύχτα καὶ τὰ χτήρια σφαντούσαν δλόγυρα σὰ βαμένα καινούρια δροσερὰ χρώματα. Ὡς κ' οἱ σκιές εἶχανε πῶ βαθιὰ διαφάνεια καὶ σκάλιζαν ἀπὸ μέσα τοὺς θόλους τῶ Διαθατικῶ. Στοῦ Ζευξίππου τίς καμάρες ἀσπρολογούσαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας τ' ἀγάλματα. Κ' ἡ Σκλήραινα παρατήρησε στοῦ Ὀμήρου τὴν προτομή δυὸ βρόχινες στάλες πού δὲν εἶχανε ἀκόμα στεγνώσει μέσα στ' ἀδειανά του τὰ μάτια. Γιατί τάχα νὰ δάκρυζε ὁ τυφλὸς αἰεὶδός;

Ὅλο καὶ φούσκωνε τ' ἀσκέρι καὶ καθὼς πέρασε ἀπὸ τὸ Μεγάλο Ἰππόδρομο σύψυχος σηκώθηκε ὁ μυριοπρόσωπος λὸς χαϊρετώντας τὸ Μονομάχο καὶ τίς βασιλίσσει μετὸ πατροπράδοτο «Τοῦ Βίνικας».

Ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ μεριά τοῦ Ἰππόδρου — ἐκεῖ πού κατηφορίζει ὁ τόπος κατὰ τὴ θάλασσα — περιμενε μυρισνοστόλιστη τῶν Ἁγίων Σιέργιου καὶ Βάκχου ἡ ὀχτοθόλωτη ἐκκλησιά. Τὰ σήμαντρα χτυπούσαν ἀναγγαλιάζοντας τὸ γλαυκομέταξο ἀγίρα. Λίγα σύννεφα ξεσέρνονταν ἀκόμη ἀλάργα σὰν ἀσπριδερέδες ξεσκισμένες ρίζες. Καὶ πίσω ἀπὸ τοὺς Βαράγγους μετὰ γυμνὰ γόνατα καὶ τοὺς ἀσημένιους μπαλτάδες στριμώνονταν ὁ πολυποικίλος λαὸς τῆς Πόλης — ἀνατολίτες μετὰ σαρίκια καὶ ἀνοιχτοχρώματα φορεσιές, Γόθοι μετὰ βουνήσιες κάπες καὶ σταυρωτὰ πετσιὰ στὰ πόδια, γραικορωμαῖοι μετὰ τὴν ξεθυμασμένη εὐγένεια τῆς κλασικῆς τους ἀριστοκρατίας, ἀμέτρητοι ρασσοφόροι ἀπὸ τὰ μοναστήρια καὶ τίς σκῆτες καὶ τίς ρούγες, δουλευτάδες τοῦ λιμανιοῦ καὶ χτίστες καὶ τοῦ Σεκρέτου κλαμαράδες καὶ μαθητοῦδια πού γλεντούσανε τὴ σκόλη μετὰ περᾶγματα καὶ φωνές. Καὶ κάτω ἀπὸ τίς καμάρες

τώρα πάει καλιὰ του.

Ἡ Κατινούλα δὲν ἔμελλε νὰ ξυπνήσει πρὶν ἀπὸ μιάμιση ὥρα ἢ δυό. Εἶχε λίγο καιρὸ λοιπὸν ὁ Ἀντρέας. Χύθηκε, πού νὰ πῆ; περισσότερο παρὰ πού βγήκε ἀπὸ τὸ σπῆτι. Νὰ σεργιανίσῃ τὴν πόλη, νὰ δῆ, νὰ νασάνῃ. Ἐνοιωθε σὰν ξαλαφρωμένος. Ἐνοιωθε καὶ κάτι παραξένο, γλυκό, πού μόλις τὸ διατίπωνε βρῆτὰ μετὰ τὸ νοῦ του, ἐνῶ ξανάλεγε μέσα του πάλι τοὺς στίχους τοῦ Φιλοχτήτη, ἐνοιωθε πὼς ἀξάφνα γινότανε ἡ ζωὴ του χρήσιμη καὶ στοὺς ἄλλους. Τὸ συναίσθημα τοῦ ἐρχότανε σὰν ἐγκάριστο καὶ ἀναπαφτικό. Γιὰ τοῦτο, θέλησε νὰ σεργιανίσῃ κομμάτι καὶ τὴ χώρα. Ὅχι. Κάτι ἄλλο συλλογίστηκε. Ἀπὸ τὸ πρῶτὸ τὸ εἶχε καμὸ πού ἕνα γυαλί ἀπὸ τὸ ματογυάλι του ξεγλύστρησε, καὶ δὲν μπόρεσε νὰ τὸ σιάξῃ ὁ ἴδιος. Προτού ἔρθῃ στὴν Κλινικὴ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο του, στὶς ἔξη, πρόσταξε τοῦ ἑμαξᾶ νὰ περᾶσῃ ἀπὸ ἐνὸς διοφτροποισιοῦ. Μὰ ὅλα τὰ μαγαζιά κλεισμένα καὶ δυσαρεστήθηκε. Θέλησε τὸ λοιπὸ νὰ πῆ τώρα πού ἀνοίξανε βρῆκε μοναχὸς του τὸ μαγαζὶ, ἀγόρασε μάλιστα καὶ κάτι γιὰ τὸ παιδάκι τοῦ πρματεφτῆ, πού ἐκλαίγε σὲ μιά γωνιά, νὰ τὸ παρηγορήσῃ. Σμίγανε δλοῖνα στὴν ψυχὴ του τὸ ἔλεος κ' ἡ γεωμετρία.

τῶ Μαγγάνω ἀκουγότανε ἡ φωνὴ τῶ γυνικῶ τοῦ Φόρου πού μετὰ καλαθάκια στὸ χέρι πουλούσαν ἀνεμῶνες καὶ γλαυκογέλους μενεξέδες.

Καβάλα σὲ χρυσοκάπουλη μούλα πέρασε παρακυλώντας μέσα στὸ πλῆθος ὁ Ἅγιος Καισαρείας. Κ' οἱ γυναῖκες κ' οἱ χωριανοὶ καὶ πολλοὶ θρησκοὶ πολίτες ριχνόντανε νὰ φιλήσουν τὸ χέρι τοῦ Δεσπότη γιὰ κὰν ν' ἀγγίξουν τῆς μούλας τὸ σαμάρι.

Καὶ τώρα ψέλνανε μέσα στὴν ἐκκλησιά οἱ βουκαλλιοὶ πολύστροφους ὕμνους. Σὰν ἀσημέχρυση φεγγοβολὴ ἀνέβαινε τὸ θυμίαμα καὶ ἀπλώνονταν πρὸς τοὺς ἄγιους πού μετὰ ἀπὸ τὰ χρυσοπὰ τους ἀλώνια χασκοτηρούσαν πάνω στοὺς θόλους. Οἱ κολώνες ἀπὸ πιπεράτο μάρμαρο λὲς καὶ ζωντάνευαν καὶ σειόντανε σὰν ἀνεμοχάδευτες φοινικίες. Κ' ἡ Σκλήραινα θαμπωμένη νόμιζε πὼς κ' οἱ λαμπροστόλιστοι παπάδες κ' οἱ διάκοι μετὰ τὰ ξανθὰ τὰ γένεα καὶ ὅλο τὸ τέμπλο μετὰ τὰ κόνισματα σειόντανε καὶ κείνα ρυθμικὰ μετὰ τὴ μελωδία πού ζέπαιρνε τὴν ἐκκλησιά σὰν ἀλαφρωμένη πρὸς τὸ πορφυρογάλαζο φέγγος τοῦ μεγάλου τρούλλου.

Καὶ τὸ δραματικὸ κοντάκι τοῦ πατριάρχου Σεργίου μεγαλόφωνα ἀναλαλοῦσε :

Χαῖρε δι' ἧς
ἡ χαρὰ ἐκλάμψει
Χαῖρε, δι' ἧς
ἡ ἀρὰ ἐκλείψει
Χαῖρε, τῶν δακρύων
τῆς Εὐας ἢ λύτρωσις...

Στριμωγμένος ὁ αὐλικὸς κόσμος ἀκολουθοῦσε τὴ θεατρικὴ λειτουργία μετὰ σταυροκοπήματα καὶ μετάνοιες. Πολλοὶ μισοφέλνανε. Ἄλλοι κρυφοκουβεντιάζανε μετὰ σιγαλὲς ματιές καὶ ἀκρόχειλα χαμόγελα. Ὁ Μονομάχος εἶχε ἀρεθῆ πάνω στὴ ράχη τοῦ μαλαματένιου σέντζου σὰν ἀποξεχασμένος. Ἴσως καὶ νὰ τὸν ἐνοχλοῦσε τὸ μάτι τοῦ Πατριάρχου πού σὰ δικαιοκρίτης τότε κοίταζε ἀγνάντια ἀπὸ τὸν οἰκουμενικὸ του θρόνο. Ἡ Ζωὴ στριφογύριζε μετὰ ἀπρόσεχτη ἀγαθοσύνη καὶ σκουνοτοῦσε κάποτε μετὰ τὸν ἀγκῶνα τῆ Θεοδώρα γιὰ νὰ τῆς σιγομιλήσῃ κάτι, μὰ ἡ ἀδερφή τῆς μετὰ θρήσκα περηφάνεια δὲν καταδέχονταν νὰ τῆς ἀποκριθῇ.

Ἡ Σκλήραινα κάπως ἄρχισε νὰ βαριέται. Ἀκουμισμένη στὸ στασίδι τῆς ἐπαίξε στὰ δάχτυλα τὸ νόμισμα τοῦ Διόνουσου πού κρέιμουνταν ἀπὸ τὸ λαϊμὸ τῆς περασμένο σὲ μαλατένια πολὺμακρὴ ἀλυσίδα. Μὰ σὰν ξάφνισμα τῆνε συντάραξε τὸ τρανὸ τροπάρι :

Δὲν εἶχανε φτάσει ὅμως τὰ τσιγαρίττα του ἀπὸ τὸ Παρίσι, κάπνισσε ὅσα ἔφερε τὴν ψεσινὴ στὸ ταξίδι μετὰ τὴ χολόσκαση, τὴ νύχτα καὶ στὴ διόρθωση τοῦ δέκατου ἑβδόμου φύλλου τοῦ καινούριου του μεγάλου βιβλίου. Πῆρε ἄλλα σ' ἕνα καπνοπουλεῖο, διάβασε μιά φημερίδα, περπάτησε, καὶ μάνι μάνι γύρισε στὴν Κλινικὴ.

Ξυπνημένη πιά ἡ Κατινούλα, δηλαδὴ ξύπνησε ἴσια ἴσια τὴ στιγμὴ πού μπῆκε ὁ Ἀντρέας στὴν κάμερὴ τῆς. Τὸν τήραξε κ' ἡ ματιὰ τῆς σὰ βώτημα. Κατάλαβε ὁ Ἀντρέας καὶ γελαστὰ τῆς ἀποκρίθηκε :

— «Ναί ! Βγήκε πού βγήκε τὸ νεφρὸ, τὸ κακὸ ! Καὶ τῆς χάδεψε τὸ μέτωπο. Χαρὰ ζουγραφίστηκε στὸ πρόσωπό τῆς. Κ' ἐκλείσει πάλι τὰ μάτια τῆς, νὰ κοιμηθῇ τὸ φυσικὸ τῆς τὸν ὕπνο, τὸν ὕπνο τὸν καλόνε.

Μίλησε ὁ Ἀντρέας μετὰ τὴ νοσοκόμα, τὴ Βιχτώρια. Ἐξυπνὴ γυναῖκα, ἔκοφτε καὶ ἀπὸ γιαιτρικὴ. Ἀφοῦ ἔβλεπε τόσο προσεχτικὸ, τόσο φροντισμένο τὸν κ. καθηγητῆ, φρόντιζε, πρόσχε καὶ ἀφτὴ ἀκόμη περυσσότερο. Ἀφωσιωμένη κιάλας στοὺς ἀβρώστους τῆς. Μπορεῖ νὰ φωσιώθηκε κάτι παραπάνω στὴν Κατινούλα, ὄχι μόνο γιὰτὶ τάξιζε τὸ κορίτσι καὶ τῆς

Ἐξιστάμενος βλέπω τὸ ἔραμα ὅτι ἄπνοὺς ὁ χθὲς μοὶ συνόμιλος ἀπεπαύθη φωνὴ ἀγορεύουσα, ὀφθαλμὸς θεωρῶν ἀπελήλατο τὰ πάντα ὄργανα εἰσήσαν ὁ Θεὸς γὰρ συνέκλεισε τούτους

Σὰν ὕψὸς κάτι ἐνοίωσε στὰ δάχτυλά τῆς. Κόβταξε. Ἀπὸ τὰ χρυσὰ σταφύλια τοῦ Διόνουσου ἔτρεχε κόκκινο κρασί — κόκκινο σὰν αἷμα νωπὸ, σὰ φλόγα πετραδιοῦ. Ὡ ! ἡ μυρωδιὰ του ! Μύριζε, μύριζε σὰν τὸ πευκοστρωμένο χῶμα ὕστερα ἀπὸ δροσάπι χινοπωρινό. Κάτι πού μεθοῦσε μετὰ Ὀλύμπια ὀσμὴ, μετὰ ξέσκεπη μεγαλοσύνη, μετὰ τὴν τρίλλα τοῦ μεσημεριοῦ στὰ μεστωμένα τ' ἀμπέλια καὶ τοὺς γλαυκοὺς βράχους τοῦ βουνοῦ. Μύριζε, μύριζε ! Καὶ τὸ θαμπωμα μεγαλώνε, μεγαλώνε δλοῖνα. Καὶ νὰ καὶ πού δλόγυρά τῆς καὶ ἄλλοι μοιάζουσε σὰ νὰ πιάνονταν ἀπὸ τὸ ἴδιο μεθύσι. Τὰ μάτια τους μισοκλεισμένα θαμποκοιτάζου. Τὰ χείλια τους ἀνοίγουσε σὰ βρεγμένα κρασί.

Τὰ πάντα ἔργα εἰσήσαν ὁ Θεὸς γὰρ συνέκλεισε τούτους

Ἡ μουσικὴ ἀργοπεθαίνει. Μουδιάζει ἡ λειτουργία. Μιά καινούρια ζωὴ ἀρχίζει νὰ σαλεύῃ μέσα στὸν ἀσσυριακὸ πλοῦτο τῆς ἐκκλησίας. Χλωρὰ κτήματα σκαρφαλώνουσε στὶς κολώνες καὶ τὸ τέμπλο γεμίζει κισσοὺς. Κλαδιά πεύκων ξεπηθοῦν κουκουναρία γεμάτα καὶ σπαρτὰ χρυσολογοῦνε στὰ στασίδια, στὶς καμάρες, στὰ μκνουάλια. Μιὰν ἀγράφητη ἀνθισσε στὴ μέση τοῦ τρούλλου καὶ στὰ Βαγγέλια πάνω ξαπλώθηκε ἡ ἀσπρόσαρκη κάπαρη.

Καὶ νὰ τοῦ Πατριάρχου πέφτουν τὰ κατάλευκα ρούχα. Ὀλόρθος πετιέται μετὰ τὰ μαλλιά χυμένα, μετὰ τὸ θῦρο στὸ χέρι, μετὰ δέρμα καπλανιοῦ ριγμένο γύρω στὸ γυμνὸ του κορμί. Θεῖα νειάτα ξαναμορφίζουν τὸ πρόσωπό του. Καὶ μιὰ βουὴ — βραθιά καὶ ἀντιλαλοῦσα — σύντρομη κλαγγάζει, σκίζει τὴν ἀγέρα στριγγερά :

Ἰὼ, Ἰὼ, Ἰαχε !
Εὐοί, εὐάν, Λυαίε !

Ὁ Μονομάχος παραδέρνει σὰν πρησκοκοιλῆς Σιληνός. Τραγοπόδης σκύτος ἕνας διάκος χλιμιντρέ. Οἱ παπάδες χοροπηθοῦν αἰγιόπνες καὶ ἀνοίγουσε λάγνες ἀγκάλες. Ὁ καντηλιανόφτης ὀρθώνεται βαθυχαίτης Κένταυρος. Ὡς κ' οἱ ἄγιοι κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ κόνισματα. Ὅμως ὄχι ἄγιοι πιά μὰ θεοὶ τοῦ Ἡσίοδου. Ζωντανέουν κ' οἱ ἀγιογραφίες ἀκόμα τῶν

ἔρεσε ἀμέσως, μὰ γιὰτὶ πρὶν ἔρθουε ἀκόμη, διαδόθηκε ἡ φήμη σ' ὅλο τὸ Μπ. . . . πὼς ἔφτασε μιὰ ξένη πού οἱ γιαιτροὶ τοῦ Παρισιοῦ τὴν ἀποφασίσανε καὶ γύρεβε σωτηρία στοῦ κ. Σεβιλᾶ. Φιλοτιμιότανε λοιπὸν ἡ Βιχτώρια καὶ γιὰ τὴν Κλινικὴ τῆς. Ἐπρεπε δίχως ἄλλο τὸ χειρουργεῖμα νὰ πετύχῃ, νὰ γίνῃ καλὰ, δλοῖτελα καλὰ ἡ Κατινούλα. Γιὰ τοῦτο, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν πόθο τῆς νὰ γείνη, τῆς ἐρχότανε καὶ φόβος μήπως παθῇ τίποτε, ἐπειδὴ μμποροῦσε τόντις νὰ πάθῃ πολλά. Τὸ ἔξερε ὁ Ἀντρέας καὶ ἀπὸ τὸ γιαιτρὸ, σὰν τὸν ἀποχαιρέτησε στὸ Χαμόνοκορφο. Τοῦ τὰ εἶπε ὅμως τώρα πῶς ἔξοτερα ἡ Βιχτώρια. Οἱ τέσσερεις, ὅς ἀποσώσωμε πιά τὸ λογαριασμὸ, οἱ ἑπτὰ πρῶτες μέρες, ὕστερς ἀπὸ τὸ ξενέφρισμα, εἶτανε καὶ οἱ πῶ σημαντικῆς, γιὰ νὰ δοῦνε ἂν τὸ δειφτερο τὸ νεφρὸ δουλεύει. Ἄ σταματήσῃ . . . τί εἶγε τοῦ Ἀντρέα ὁ Σεβιλᾶς; Νὰ σου κ' ἡ χαστουκία, κατακέφαλη.

Ἐνοίωσε ὁ Ἀντρέας πὼς ἀδύνατο νὰ κάθεται στὸ ξενοδοχεῖο. Ἀξάσκα καὶ τὴ νύχτα βροντοῦσε ὁ κίντυνος στὴν πόρτα. Ἰδιοστιμῆς ἔπρεπε νᾶναι καί. Ὅχι πολὺ κόμμοδο καὶ γιὰ τὴν ἐργασία του νὰ τρέχῃ κάθε τόσο ἀπὸ τὴν Κλινικὴ στὸ ξενοδοχεῖο καὶ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο στὴν Κλινικὴ. Στὴν ἄλλη ἄκρη

τοίχων. Ἡ Γέννηση ἀλλάζει μορφή. Ὁ Διόνυσος Δικνίτης παίρνει τὴ θέση τοῦ Ἰησοῦ μέσα στὸ ἀγροτικό παχνί κ' ἡ Παρθένα στεφανωμένη στάχυα ξαναθυμάται πὺς εἶταν ἀρχικά ἡ Δήμητρα, ἡ Μάννα Γῆ.

Οἱ Αὐγούστες, οἱ ζωστές, οἱ ἀρχόντισσες, ὅλες κυλιούνται μισόγυμνες, ξεφρενισμένες Μαινάδες. Μέσα στὰ ζωντανὰ κλαδιά καὶ γύρω στὶς πορφύρες βρύσες τοῦ κρασιῦ ποὺ χύνεται ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα, πλέκονται καὶ ξεπλέκονται τὰ ὀρθόφλεβα στήθια, οἱ χρυσοδρωτες πλάτες, τὰ λεύτερα πόδια. Τὰ στόματα ξανοίγουνται μὲ τραγικὴ ἀγριάδα. Οἱ τίγρες ἀναπηδῶνε γαυριασμένες καὶ τὰ τραγιά ὀρθώνουνται νὰ κουτουλήσουν. Ἀπέραντος ἀλαλαγμὸς τραντάζει τὰ βακχικά ψυχρόμητα.

Κι ἀνάμεσα στὶς ἀφρισμένες Μικαλλόνες, τοὺς πατσουρομύτες Σάτυρους, τὰ ἠδονόκλειστα τ' ἀγκαλιάσματα, τὸ διονυσιακὸ ξεπάρσιμο, περᾶ τρικλίζοντας πάνω στὴ μούλα τοῦ ὁ ἅγιος Καισαρίας—μυθισμένος κι αὐτὸς Πάνας μ' ὅλα τ' ἀστερία τ' οὐρανοῦ μέσα στὰ δασωμένα στήθια του.

Μὰ πάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα θρονιασμένη σὺν ὑπέρκαλῃ Ἀριάδῃ, δεσπόζει βασίλισσα τῶν ὀργίων ἡ γλαυκομέτωπη Σκλήραινα.

Δ.

Βιαστικός ἀνέβαινε ὁ Ψελλὸς κατὰ τὸ σούρουπο πρὸς τὸ κουδούκλι τοῦ Καμηλαῦ. Τὸ ἔμπασμα ἔχασκε ἄδειο. Μὰ καθὼς πέραγε ἀκροπατώντας πάνω στὶς προκονησιώτικες μαρμαρόπλακες ἀλαφιάστηκε ἀπὸ μιὰ φωνὴ ποὺ σιγλοσφύριζε πίσω του:

— Ποῦ τρέχεις, Ψελλέ; Τί πιλαλᾶς, γλυκὲ μου ἀσκηριτή;—Καὶ τὸ κεφάλι τοῦ Βοῦλα ξετρύπωσε ἀνάμεσα στὶς κουρτίνες πλαγινῆς πορτοπούλας.

— Πὺς εἶναι ἡ Σκλήραινα; λαχάνισε ὁ ἄλλος.

— Τὸν ἀστερισμὸ τῆς Ἀριάδης τοιμάζουσε στὸν οὐρανό. Τὰ θάματα δὲ στερεύουν. Ἀκούω πὺς ἡ ἀφεντιά σου σὺν Πρίλαπος ξετσιπώθηκες στοῦ Βάκχου τὸ ξεφάντωμα. Σοφὸς τοῖτσιδος.

— Ὅχι. Δὲν εἶχα μπῆ στὴν ἐκκλησιά. Εἶχα μείνει στὰ Κατηχομένα. Καὶ καθὼς ἔγερνα στὶς μυρτόπλεχτες πρασινάδες σὺν κρασιῦ νάρκωμα μὲ θύλεψε. Θάμπος ἔβλεπα μέσα, μορφὲς ἀλλόκοτες διαβαίνανε. Τρελλῆς μυθολογίας ὄνειρο. Σὺν ἀπὸ βαθύ φαρᾶγγι ἀκούγα ν' ἀντιλαλοῦν ὀρφικὰ βογγητά. Καὶ δὲν μποροῦσα νὰ κουνηθῶ. Δοκίμασα νὰ μπῶ μὰ κάτι σὺν τριχὸς γυάλινος μὲ σταμάτησε.

τῆς Κλινικῆς τοῦ εἶδει ἡ Βιχτώρια ἴσια ἴσια ἓνα στενὸ μικροῦτσικο καμαράκι καὶ τὸ μόνο διαθέσιμο. Τὸ συλλογίστηκε τὸ μετασυλλογίστηκε ὁ Ἀντρέας. Δὲν ἤθελε θάρβω νάρχη τὸ ξενοδοχεῖο γιὰ νὰ μὴν πῆ τάχα, γιὰ νὰ μὴν τὸ παραδεχτῆ κάπως ὁ ἴδιος πὺς ἀλήθεια ὑπάρχει τέτοιος κίντυνος. Ἀφοῦ ὅμως ὅλο τάπογεμα δὲν τὸ κούνησε ἀπὸ τὴν Κλινικὴ, ἀφοῦ ἔφαγε τὸ βράδι στὶς ἔξη, μὲ τὸ σουρούπωμα, πήρανε ἄλλο δρόμο οἱ λογισμοὶ του. Ἀνάγκη, ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ μὴ λείπῃ ἀπὸ τὴν ἀξέφωστη. Ἐβρίξε, ὕστερος ἀπὸ τὸ φαγί, ἀκόμη μιὰ ματιὰ στὴ διόρθωσή του, κ' ἔκαμε ἀπόφαση ἀστροπελεκίς. Πεδιάχτηκε στὸ ξενοδοχεῖο. μάζωσε τὰ πράματα καὶ τὰ θυμητάρια του τῆς Ὀλιας, σφάλιξε τὴ βαλίτσα, τὴν ἔδεσε, τὴν κλείδωσε, τὸν ἐβοήθησε στὸ κουβάλημα ὁ ξενοδόχος, ἓνας καλὸς ἄνθρωπος, καὶ ἡ ὡς ἐννιά, φερμένος στὴν Κλινικὴ. Ἀνάσανε. Ἀνάσανε καὶ ἡ Κατινούλα. Συνηθισμένη ἀπὸ παιδί νὰ βλέπῃ πάντα πλάγι τῆς ἓνα τουλάχιστο ἀπὸ τάγαπημένα τῆς πρόσωπα τοῦ σπιτιοῦ, βρισκότανε ἀπομονωμένη, ξενιτεμένη, ἀνήσυχη, ἔβωλη στὴ μεγάλη τὴν κάμερή της, κι ὅσο κι ἂν τὸ λαχταροῦσε ἡ καρδιά της νάρθη ὁ κύριος, λέξη δὲν ἀποκοτοῦσε νὰ ξεστομίση. Ἀγκαλιὰ ἡ καμμένη, ἄμα ποῦ ἀνοίγε τὸ

Κ' ὕστερα δὲ θυμοῦμαι πιά καλά. Εἶδα νὰ κουβαλοῦν ὄξω τὴ Σκλήραινα σηκωτή. Σὰ βουβὴ σασιμαῖρα χλώμιανε τὰ χαλασμένα πρόσωπα. Ὁ λαὸς ὅμως δὲν καταλαβε τὴν ἀλήθεια. Μὰ ἔμαθα κάτω πὺς ἡ Σκλήραινα χαροπαλεῖ.

— Τὶς ὁμορφες διαλέγει γιὰ τὸ κρουσταλλένιο τοῦ κρεββάτι ὁ Χάρος. Δὲν παλεῖται μόνον στ' ἀλώνια. Γνωριστῆς κι αὐτός.

— Δὲν εἶναι ὦρα γι' ἀνοστα χωρατά.

— Δὲν τὸ ξέρεις πὺς στὰ χέρια μου τὴ Μοῖρα βαστῶ; Δὲν τὸ βλέπεις πὺς τώρα θὰ εἶναι ὀλόκληρος ὁ Μονομάχος δικός μου; Πάνε τῆς Σκλήραινας οἱ μοιρασιές. Μὰ σὺ τὰ μάτια σου στὴν Ἀλανή. Τῆς καρδιάς σου ἡ Αὐγούστα ποτὲ νὰ μὴν πεθάνῃ.

— Ἄς μὴν εἶταν. . . . Καὶ φοβερίζοντας τὸν τζουτζὲ μὲ γοργὴ ματιὰ τράβηξε γιὰ τὴ μισοανοιγμένη πόρτα τοῦ Καμηλαῦ.

Γλιστρήσε μέσα. Μιὰ μεγάλη καντήλα κρεμάμενη ἀνάμεσα στὶς πράσινες θεσσαλικὲς κολωνίτσες σιγαλόφεγγε μὲ θερησκευτικὴ ἀσαλεψιά. Τὸ φῶς στρογγυλεμένο δὲν ἔφτανε ὡς τῆς Σκλήραινας τὸ κρεββάτι. Μὰ μέσα στὸ μισοσκότειδο φαίνονταν ὀλόγυρα στὴν καμαρωτὴ ζωφόρο τὰ σπιθόχροα ψηφιδωτὰ ποὺ ξεστοροῦσανε τοὺς ἠρωτισμοὺς καὶ τὶς νίκες τοῦ Βουργαροφάγου. Ὁ μεγάλος ρήγας μὲ τὴ σπάθα στὸ χέρι λὲς καὶ φοβέριζε ἀκόμα τῆς Ἀχιρδας τὸ κάστρο καὶ τὸ σπαρτιατικὸ τοῦ Πρίλαπου κονάκι. Κἀὶ γύρω του σκύφταν ἀραδιασμένα τὰ τυφλωμένα κοπάδια τῶ Βουργάρω.

Κάτασπρη κοίτουσαν ἡ Σκλήραινα πάνω στὸ κρεββάτι. Στὸ προσκέφαλο τῆς παρᾶστεκε ἡ Ἀλανή. Ὁ Μονομάχος σωριασμένος στὴν ἔκρη τοῦ κρεββατιοῦ κοίταζε σὺν παράλυτος. Μιλιά δὲ βγάζανε. Κι ἀκούγονταν μόνο τῆς Σκλήραινας ἡ γοργὴ ἀναπνοή.

Ὁ Ψελλὸς κρυμένος στὴ σκιά μιᾶς κολώνας ἐνοιωθε διαπεραστικὸ φόβο νὰ τὸν καταλῆ. Τὴ λατρεμένη βασίλισσα τοῦ παλατιοῦ ἐρημιὰ προδότρα κῆλωνε τώρα ποῦ τὴν ἄγγιξε ὁ Χάρος. Καὶ συλλογίζονταν ὁ Ψελλὸς πὺς ἡ στριγγιὰ φωνὴ τοῦ Πάνα μέσα στὰ δάση τ' ἀκαδικὰ ἔτσι θὰ ἔδωχνε στὸ διάβα του τὴ νύχτα βουκόους καὶ ζωτικά καὶ τρομαχμένα γιδροπρόβατα.

Μὰ τώρα μ' ὄνειριασμένη φωνὴ παραμιλοῦσε ἡ Σκλήραινα:

— Βλέπω, ξαναβλέπω. Εἴμουνα τότε παιδί. Στὸ ξοχικό μας τὸ χτήμα. Γαλανὴ ζωὴ καὶ γέ-

λοια πάνω στὶς θυμωνιές. Τρέχουμε, τρέχουμε τρελῆς. Τὰ χέρια μας μυρίζουσε ρετισίνα τῶν πεύκων. Ἄ νὰ καὶ τὸ δικό μου τὸ μεγάλο τὸ πεύκο! Ἦ' ἀνεβῶ παλε πάνω στὰ φουντωτὰ του κλαδιὰ ν' ἀκούσω τὸ βράδι τὶς βρυσούλες ποὺ τραγουδᾶνε οἱ νεράιδες.

Ἀνασηκώθηκε λίγο τηρώντας τὰ γύρω μωσαϊκά:

— Γιατί μ' ἀγριοκοιτάζεις, Βασίλειε; Μὴ νὰ θυμᾶσαι ἀκόμα τῆς σκληρῆς γενιᾶς μας τὴν ἀποστασία; Ὅχι. Τῆς ξέρω καλὰ τὴ λύπη σου. Θυμώνεις γιατί ἀνόητα κι ἀλαφρόκαρδα σπατάλησα τοὺς θησαυροὺς ποὺ μάζεψες ἐσὺ. Θυμώνεις γιατί βλέπεις χαμένος νὰ ξεδεύεται στὰ χέρια μιᾶς γυναίκας τῆς ζωῆς σου ὁ ἀκούρατος ἠρωτισμός. Ἄδικα οἱ πολέμοι, ἄδικα οἱ νίκες, ἄδικα ἡ σιδηρῆνα σου θελήση. Μὰ σκύψε ν' ἀκούσης. Ἐγὼ βλέπω μακριὰ. Θὲ νάρθη μέρα σοῦ λῆω ποῦ στὰ βαλσαμωμένα σου χεῖλια θὰ βάλουν οἱ πιστικοὶ περιπαίχτρα φλογέρα. Θὰ ξεπέσης καὶ θὰ χαθῆ τ' ὄνειρό σου. Δὲν τῆς σώζεις τὴν Πόλη. Δὲν εἶσαι θεοφύλαχτη. Κ' εἶσαι ὁ στερνὸς ποῦ προσκύνῃς τὸ βωμὸ τῆς Παλλάδας στὴν Ἀθήνα. Κι ὅ,τι δὲν ἔκανες ἐσὺ ὁ ἀλόγιστος πὺς θὲς νὰ τὸ κάνω ἐγὼ;

Ἡ Ἀλανὴ ἔσκυψε νὰ τῆς φιλήσῃ. Μ' ἀνυπόμυνα τῆς παραμέρισε ἡ Σκλήραινα:

— Κ' ἦρθα, ἦρθα μ' ὀλόκληρη τὴν Ἑλλάδα μέσα μου. Τῆς μυθικῆς Λήδας εἶμαι παιδί. Κ' ἡ ψυχὴ μου δὲ μίτηρεσε τοὺς ὀκνοὺς αἰῶνες. Κ' ἔφερα αἶμα παρασσένιο γιὰ τὰ κορμιά τ' ἀνίθικα κ' ἔφερα ἄγερνα γιὰ τὶς σκληρῆς ψυχῆς κ' ἔφερα τὴν ἀθάνατη λαλιά τῆς ζωῆς ποὺ ζῆ καὶ βασιλεύει. Ἀτσαλένιος μ' ἀνάδευε ρυθμὸς καὶ ἡ ματιὰ μου ἐπλαθε μάρμαρα. Βουνήσια φύσκανε τὰ στήθια μου ἀνοιχτῆ. Εἴμουνα τὸ γλαυκὸ κορφοβούνη μὲ τὰ κόκκινα ἀγριολούλουδα. Μὰ νὰ ὁ χιονιάς μὲ μαρμάρωσε. Ἀγύριστα πάνε καὶ πάνε τὰ καλοκαίρια τῆς ὁμορφιάς!

Ἄξερνα σὺν τρομαγμένη κάρφωσε τὰ μάτια τῆς στὸ πλαγινὸ παρακλήσι τοῦ Ἁγίου Μιχαὴλ ποῦ συγκοινωνοῦσε μὲ τὸ κουδούκλι τοῦ Καμηλαῦ. Ἀπὸ τὴν ἀνοιγμένη πόρτα φαίνοντανε μέσα τὰ μαλακόφωτα κεντήλια καὶ τὰ κεράκια ποὺ θαμποφίγγανε μπρὸς στὰ κόνισματα.

— Τὸ βουβαλάκι, πάλι τὸ βουβαλάκι, ἀνατρώμαξε. Πάντα μοῦ κόβει τὸ δρόμο. Ἦουχα καθεται χάμω καὶ γλύφει τὰ γυαλιστερὰ του ρουθόνια. Τὰ μαῦρα του μάτια κρυφοκοιτάζουσε μὲ πονηρὴ λαγνεῖα. Καὶ

στόμα, ἡ ἀνάσα τῆς πιανότανε, μάλιστὰ τὴν πρῶτη μέρα.

Ὁ Ἀντρέας πλάγιασε ἀργὰ, σηκώθηκε νωρὶς νωρὶς. Κούραση δὲν ἐνοιωθε καμιά· ὁ νοῦς του τεντωμένος. Πήγαινε στῆς Κατινούλας. Νὰ μάθῃ. Ρωτοῦσε τὴ νοσοκόμα. Δούλεψε τὴ νύχτα ἢ δὲ δούλεψε τὸ νεφρὶ; Κάποτες ἡ ζωὴ μας ἀλάκαιρη συγκεντρώνεται ἢ καθρεφτίζεται μέσα σὲ κανένα περιστατικὸ ποῦ ὅταν εἶμαστε καλά, μᾶς φάνεται ἀσήμαντο ἢ ποῦ ντροποῦμαστε νὰ τοῦ δώσουμε τὴ βαθεῖα του φυσιολογικὴ σημασία. Ἡ ντροπὴ γέβγει, σὺν καταλάθῃς πὺς ἄξαφνα παίζεται δρᾶμα καὶ πὺς ἀθρόπινο πλάσμα κινυνέβει. Τὸ λούλουδο τὸ μαρμένο, τοῦ φτάνει μιὰ σταλοῖλα δροσιὰ νὰ μὴν πεθάνῃ. Λούλουδο ἐτοιμημαῖραντο κι ὁ ἀξέφωτος ὁ κακομοῖρης. Λίγο νερὸ τοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ ζῆση. Ὅσο δὲ στείρεθε μέσα τῆς ἡ ἄγια βρύση τοῦ νεροῦ, μποροῦσε κ' ἡ Κατινούλα νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ βᾶσανο τὸ παλιό της. Τὸ μαζώνανε καὶ τὸ φυλάγανε σὲ μιὰ λεκανίστα. Ἡ Βιχτώρια δὲ βριστιότανε ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς, κάθε φορὰ ποῦ τῆς ἔγνεφε ἡ Κατινούλα νὰ σιμώσῃ. Κάθε τῆς ἀνάγκη κ' ἐλπίδα καινούρια. Δὲν τὸ πίστεθε ὁ Ἀντρέας πὺς θάρθη καιρὸς ὅπου μὲ τέτοιο φόβο θὰ προσμένη ἓνα νερὸ. Δί-

χως τὸ νερὸ ἐκεῖνο, χαμένος ὁ τόπος κόπος, ἡ συνείδησή του πάλι ἔρχιζε τὰ δεινὰ τῆς τὰ κατηγορία, ποῦ χρόνο χαπομέρησε προτοῦ ἀκούσῃ τὸ βουβὸ ζύγωμα τοῦ Χάρου, ἡ ψυχὴ του κομματια ποῦ καὶ σήμερις ἀκόμη, ἀμελώντας τὴν Κατινούλα, πάλι σὰ νὰ μελοῦσε τὴν Ὀλια τοῦ ἄφτερη φορὰ.

Πέρασε ἡ πρῶτη μέρα. Πέρασε ἡ ἀβριανή. Στιγμὴ τὴ στιγμὴ, ἀνάσαινε ὁ Ἀντρέας. Πέρασε κ' ἡ τρίτη. Νὰ ποῦ κ' ἡ τέταρτη πέρασε. Οἱ σημαντικώτερες. Τέσσερις μέρες ζωστές τὴν παρασκευὴ τὸ πρωτὶ, ἐννιά τοῦ Σταβροῦ. Τὴ σύμπτωση! Ἐννιά τοῦ Σταβροῦ, μιὰ κι ἀφτὴ ἀπὸ τὶς μερομηνίες του τὶς ἱερές, σὺν ἀπάντησε τὴν Ὀλια στὴ Βενετία! Δὲν ἤσυχασε ὅμως. Ἐπρεπε νὰ περάσουνε κ' οἱ ἄλλες τρεῖς. Τὸ πιὲ σπαραχτικὸ εἶτανε ποῦ ἡ Κατινούλα ὑπόψια δὲν εἶχε γιὰ τίποτε. Ἀνάσκελα πεσμένη, δὲν μποροῦσε νὰ σαλέψῃ ζαιτίας τῆς πληγῆς τῆς κι ὅταν τῆς ἀλλάζανε τὸ δέσιμο, πονοῦσε. Πονοῦσανε καὶ τὰ κόκκαλά της στὸ κρεββάτι, γιατί μόλις τῆς ἀπόμνησε πετσί, κ' ἡ νοσοκόμα τῆς ἔβαζε λίγη κολκρέμα ἢ βαζελίνα, τόσο ἔφκολα τσουγκρα-νιζότανε ἡ τρυφερὴ τῆς σάρκα μὲ τὸ κίνημα τὸ παραμικρὸ.

(ἀκολουθεῖ)